

RECENZJE

Janusz Mariański, *Spoleczeństwo i moralność. Studia z Katolickiej nauki społecznej i socjologii moralności*, Tarnów: Biblos 2008, ss. 407.

Współczesny świat charakteryzuje się głębokim dynamizmem przemian gospodarczych, społecznych i kulturowych. Postęp naukowo-techniczny otwiera nowe możliwości i przyczynia się do udoskonalania różnych dziedzin ludzkiego życia, ale równocześnie stawia przed człowiekiem szereg nowych problemów w skali globalnej. Nowe kwestie społeczne, dotyczące również sfery moralnej wymagają szczególnego zaangażowania chrześcijan świeckich, wezwanych do aktywnego udziału w życiu społecznym w odniesieniu do społecznej nauki Kościoła.

Książka ks. J. Mariańskiego *Spoleczeństwo i moralność. Studia z katolickiej nauki społecznej i socjologii moralności* zawiera cenny zbiór refleksji na temat współczesnych problemów związanych z moralnością społeczną. Jak zaznacza sam autor we wstępie celem książki jest "ukazanie społeczno-etycznej perspektywy w odniesieniu do kilku tematów i węzłowych kwestii życia politycznego, społecznego, kulturalnego i moralnego". Na kartach omawianej publikacji znajduje się wiele interesujących myśli wskazujących na konieczność budowania trwałego ładu społeczno-moralnego, który jest niezbędny w obliczu ważnych i złożonych problemów współczesnego świata.

Na uwagę zasługuje fakt, iż poruszane ogólne kwestie społeczne w wielu miejscach zostają z socjologicznego punktu widzenia skonkretyzowane na społeczeństwo polskie. W kręgu zainteresowań autora znalazły się niektóre, wybrane problemy współczesności. Treść książki została ujęta w dziewięciu rozdziałach. Zawarte w pierwszym rozdziale rozważania na temat ponowoczesności stanowią rodzaj tła i podstawę dalszej refleksji. Autor dokonuje obszernej charakterystyki ponowoczesności, szczególnie w jej kontekście społeczno-kulturowym.

Charakterystyczną cechą naszej epoki jest dążenie do wolności. Tej kwestii poświęcony jest rozdział drugi. Autor przedstawia kontrowersje wokół pojęcia wolności a także szeroko prezentuje nauczanie społeczne Kościoła na temat wolności. Rozdział trzeci podejmuje zagadnienie ładu społeczno-moralnego. Właściwy porządek prawny i ład moralny musi opierać się na określonych normach etycznych i wartościach społecznych, które stanowią fundament porozumienia i działania. Autor podkreśla, że ład społeczny nie jest czymś stałym, raz ustalonym, ale jest wciąż konstruowany i podtrzymywany przez społeczeństwo. Uzupełnieniem tych rozważań jest rozdział czwarty, dotyczący społeczeństwa obywatelskiego. W rozdziale piątym autor wiele miejsca poświęca gospodarce rynkowej zaznaczając, że wolny rynek ma wymiar nie tylko gospodarczy ale również kulturowy i moralny i jest ograniczony prawem i etyką. Kościół, zatroskany o człowieka popiera systemy gospodarcze o tyle, o ile służą rozwojowi człowieka. Konsumpcjonizm i pragmatyzacja świadomości Polaków to temat rozdziału szóstego. W społeczeństwie polskim podobnie jak i w skali globalnej zmienia się styl życia i sposoby wartościowania a kryteria dobra i zła nie są już tak jednoznaczne.

Ważną kwestią społeczną współczesnego świata jest bezrobocie. Temat ten został omówiony w rozdziale siódmym. Niewątpliwie bezrobocie stanowi wyzwanie dla Kościoła, który ze względu na człowieka nie może pozostać obojętny wobec tego problemu. W rozdziale ósmym autor skupił uwagę na procesie globalizacji w różnych obszarach jej występowania

i wskazał na globalną solidarność jako konieczny wymóg godziwości dokonujących się przemian. Ostatni rozdział stanowi próbę odpowiedzi na pytanie o miejsce i rolę religii oraz moralności we współczesnym świecie.

Niewątpliwie lektura zaprezentowanej książki skłania do dyskusji na temat współczesnych problemów społeczno – moralnych. Dodatkowym walorem omawianej publikacji jest jej interdyscyplinarny charakter. Książka przynależy zarówno do katolickiej nauki społecznej jak i do socjologii moralności i socjologii wychowania. Na gruncie wyżej wymienionych trzech dziedzin autor dokonuje wnikliwej analizy ponowoczesności, stwierdza pewne fakty, określa związki między moralnością a różnymi sferami życia. Z uwagi na fakt, iż socjologia nie zajmuje się pytaniami o charakterze normatywno – aksjologicznym refleksje socjologiczne, poparte badaniami są prowadzone w odniesieniu do katolickiej nauki społecznej. Przemiany społeczne niosą ze sobą różnorodne konsekwencje moralne, stąd też potrzeba trwałych i uniwersalnych wartości, mających swe źródło w naturze ludzkiej. Powyższe stwierdzenie powraca w poszczególnych rozważaniach i niejako stanowi myśl przewodnią całości.

Książka Ks. J. Mariańskiego *Spółczeństwo i moralność. Studia z katolickiej nauki społecznej i socjologii moralności* zwraca uwagę czytelnika na potrzebę budowania trwałego porządku społecznego, opartego na niezmiennych wartościach moralnych a tym samym przestrzega przed indywidualizmem i subiektywizmem moralnym. Książka jest przeznaczona dla tych, którzy interesują się zarówno katolicką nauką społeczną jak i socjologią a także tych, którym nie jest obojętny kierunek przemian współczesnego świata. Ks. Mariański podejmuje w swej pracy tematy niezwykle aktualne. Niewątpliwie ponowoczesność stawia przed człowiekiem wiele nowych wyzwań. W oparciu o to stwierdzenie autor z jednej strony często przedstawia wyniki badań sondażowych ukazujące tendencje przemian a z drugiej wciąż odwołuje się do myśli społecznej Kościoła. Warto zapoznać się z przemyśleniami autora, dotyczącymi wybranych zagadnień współczesności. Podejmowanie tego rodzaju tematów w dobie kwestionowania obiektywnych wymiarów ładu społecznego jest trudne, ale konieczne gdyż tylko w oparciu o mocne fundamenty etyczne możliwe będzie budowanie społeczeństwa zapewniającego każdemu człowiekowi pełny rozwój.

Agnieszka Hotłoś